יתרו – היועץ הארגוני הראשון

שמות יח, יג–כד · חלוקת עבודה, טבלה וגרף · יחידת 929: יתרו ומערכת המשפט

> 🎯 **מיומנות השיעור · השוואה בין קבוצות ומסקנות:** להשוות בין תכנון, ביצוע, וממצאים של קבוצות או בין ממצאים של קבוצות שונות במחקר ולהסיק מסקנות.

> 🎯 **מיומנות השיעור · נתונים בטבלה ובגרף:** להפיק ולייצג נתונים בטבלאות או בייצוגים גרפיים מגוונים לגילוי דפוסים ומגמות.

קשר לתוכנית הלימודים

בכיתה ד׳ לומדים את ספר שמות; יחידת 929 "יתרו ומערכת המשפט" (שמות יח) מומלצת לחודש מרץ. בכיתות ד׳–ו׳ התכנית מגדירה: זיהוי מאפיינים של סיפור תנ״כי כמו דו-שיח, מילים מנחות וחזרות, ואיסוף פרטי מידע וצירופם לתמונה מקיפה.

מטרות

1. התלמידים יתארו את הבעיה שיתרו מזהה ואת הפתרון שהוא מציע, בעזרת ציטוט משני פסוקים לפחות.
2. התלמידים יאתרו את המילה המנחה "דָּבָר" ואת המילה "לְבַד" ויסבירו מה הן מדגישות.
3. התלמידים ישרטטו את מבנה שרי האלפים, המאות, החמישים והעשרות כתרשים עץ ויחשבו כמה ממונים נדרשים ל-1,000 איש.
4. התלמידים ישוו בין ממצאי שתי קבוצות (עבודה לבד מול חלוקת עבודה), ייצגו אותם בטבלה ובגרף עמודות ויסיקו מסקנה.

הפסוקים

יג וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לִשְׁפֹּט אֶת־הָעָם וַיַּעֲמֹד הָעָם עַל־מֹשֶׁה מִן־הַבֹּקֶר עַד־הָעָרֶב **יד** וַיַּרְא חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־
הוּא עֹשֶׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מָה־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לָעָם מַדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדֶּךָ וְכָל־הָעָם נִצָּב עָלֶיךָ מִן־בֹּקֶר עַד־
עָרֶב ... **יז** וַיֹּאמֶר חֹתֵן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא־טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה **יח** נָבֹל תִּבֹּל גַּם־אַתָּה גַּם־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ כִּי־כָבֵד
מִמְּךָ הַדָּבָר לֹא־תוּכַל עֲשֹׂהוּ לְבַדֶּךָ ... **כא** וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל־הָעָם אַנְשֵׁי־חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע וְשַׂמְתָּ
עֲלֵהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת **כב** וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת וְהָיָה כָּל־הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ
וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ־הֵם וְהָקֶל מֵעָלֶיךָ וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ ... **כד** וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֹתְנוֹ וַיַּעַשׂ כֹּל אֲשֶׁר אָמָר

מהלך השיעור

שלב	זמן	מה עושים
פתיחה	**5 דק׳**	הדמיה: המורה עונה לבדה על שאלות של שישה תלמידים בזה אחר זה, ותלמיד אחד מודד בשעון עצר. שאלה: איך מרגיש מי שמחכה בתור? ומי שעונה?
עיון בטקסט	**12 דק׳**	קריאה של פסוקים יג–כד וזיהוי הדו-שיח: מי מדבר בכל פסוק? מסמנים בצבע את המילה "דָּבָר" (למשל בפסוקים יד, יז, יח, כב) ואת "לְבַד" (פסוקים יד, יח). שיחה: מה ההבדל בין "הַדָּבָר הַגָּדֹל" ל"הַדָּבָר הַקָּטֹן"? משרטטים תרשים עץ של השרים.
פעילות חקר	**15 דק׳**	"פס ייצור": שתי קבוצות בונות 4 דגמי לגו זהים לפי כרטיס הוראות. קבוצה א׳: כל ילד בונה דגם שלם לבד. קבוצה ב׳: מחלקים שלבים (בסיס, קירות, גג, בדיקת איכות). מודדים זמן וסופרים דגמים תקינים. רושמים בטבלה ומשרטטים גרף עמודות.
המשגה	**8 דק׳**	משווים בין הממצאים של הקבוצות ומסיקים מסקנה מבוססת נתונים. מנסחים: "חלוקת עבודה היא חלוקה של משימה גדולה לחלקים, כך שכל אחד אחראי על חלק. תרשים עץ מראה מי אחראי על מה." חישוב: לכל 1,000 איש דרושים שר אלף אחד, 10 שרי מאות, 20 שרי חמישים ו-100 שרי עשרות, כלומר 131 ממונים. קלף הסיכום.

רפלקציה	5 דק'	מתי בכיתה כדאי לחלק תפקידים, ומתי עדיף לעבוד לבד? למה לדעתך קשה לפעמים לבקש עזרה?

הבחנה בין תלמידים

- **תמיכה:** תרשים עץ חלקי להשלמה; גרף עם צירים מוכנים; כרטיס הוראות בנייה עם תמונות.
- **העשרה:** מחשבים כמה ממונים דרושים ל-3,000 איש (393), ומציעים חלוקת תפקידים לפרויקט כיתתי.
- **נגישות:** תלמיד/ה יכולים לקבל תפקיד "מודד/ת זמן" או "בודק/ת איכות" במקום בנייה.

מדדי הצלחה

- מצטט/ת שני פסוקים שמתארים את הבעיה ואת הפתרון.
- משלים/ה תרשים עץ ומחשב/ת נכון את מספר הממונים.
- מציג/ה את נתוני שתי הקבוצות בגרף עמודות וכותב/ת מסקנה שמתבססת עליהם.

חומרים

- לגו: 8 לבנים לכל דגם, 8 דגמים
- כרטיסי הוראות בנייה
- 2 שעוני עצר
- מדגשים בשני צבעים
- כרטיסיית חקר מודפסת

תשובות למיון · מי מטפל בעניין: משה או השרים? (לפי פסוק כב)

"הַדָּבָר הַגָּדֹל" – אל משה	"הַדָּבָר הַקָּטֹן" – השרים
שאלה חדשה שאף שר לא יודע לפתור	ויכוח קטן בין שכנים על כלי
עניין שנוגע לכל העם	מחלוקת על מקום לאוהל
שאלה שהשרים לא הצליחו להכריע בה	ריב בין שני ילדים על משחק

🧠 **המשגה:** חלוקת עבודה היא פירוק של משימה גדולה לחלקים, כך שכל אחד אחראי על חלק. תרשים עץ מציג מבנה ארגוני: מי אחראי על מי. כדי לדעת אם דרך עבודה טובה יותר, משווים נתונים של קבוצות ומציגים אותם בטבלה ובגרף.

מקור: 929 – תנ"ך ביחד ואתר תנ"ך ממלכתי (edu.929.org.il). הפסוקים לפי נוסח המסורה.

יתרו – היועץ הארגוני הראשון

כרטיסיית חקר אישית · מסע בעקבות התנ"ך · תחנה 4 · כיתה ד' · שם: _____

📜 הסיפור

משה יושב לבדו ושופט את העם מהבוקר עד הערב. יתרו, חותנו, אומר לו: "לֹא־טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה". הוא מציע למנות שרי אלפים, מאות, חמישים ועשרות: את הדבר הגדול יביאו אל משה, ואת הדבר הקטן ישפטו השרים.

🔎 אתגר החקר

כיצד משפיעה חלוקת העבודה על הזמן ועל מספר הדגמים התקינים?

🧰 הציוד הנדרש

לבני לגו · כרטיס הוראות · שעון עצר

🧪 מהלך הניסוי (שלבי החקר)

1. שערו: איזו קבוצה תסיים מהר יותר? מדוע?
2. קבוצה א': כל אחד בונה דגם שלם. קבוצה ב': מחלקים שלבים.
3. מדדו זמן וספרו דגמים תקינים.
4. רשמו בטבלה, ושרטטו גרף עמודות של הזמנים.

📊 טבלת תצפיות ותיעוד

קבוצה	דרך העבודה	זמן (שניות)	דגמים תקינים
א'			
ב'			

🗂️ מיון לפי תבחין: מי מטפל בעניין: משה או השרים? (לפי פסוק כב)

"הַדָּבָר הַגָּדֹל" – אל משה	"הַדָּבָר הַקָּטֹן" – השרים

ויכוח קטן בין שכנים על כלי	שאלה חדשה שאף שר לא יודע לפתור	מחלוקת על מקום לאוהל
עניין שנוגע לכל העם	ריב בין שני ילדים על משחק	שאלה שהשרים לא הצליחו להכריע בה

✍️ שאלת חקר וסיכום

איזו קבוצה הייתה מהירה יותר? מה הראיה?

מתי חלוקת עבודה עלולה להאט? הסבירו.

הידע הנלמד בשיעור היום הוא: _____

מקום לחותמת